

www.analyticamk.org //////////////

analytica
thinking laboratory...

СТРАНСКИ БОРЦИ - ТРЕБА ЛИ ДА СЕ ПЛАШИМЕ ОД НИВНАТА РЕСОЦИЈАЛИЗАЦИЈА И РЕИНТЕГРАЦИЈА?

ДЕКЕМВРИ 2015

CONVENTION

РАДИКАЛИЗАЦИЈАТА и феноменот на странските борци го шокира светот со теророт кој го шират и претставувајќи глобална закана предизвикуваат загриженост во регионот на Балканот, а воедно и во Македонија.

Од Македонија во моментот има околу 110 борци отидени да се борат во борбените редови на ИСИС или Ал Нусра во Сирија и Ирак. Од нив, 25 се убиени, а околу 69 се верува дека се вратени во Македонија.¹ Безбедносните институции се уште треба да развијат добра стратегија за борба против насилниот религиозен екстремизам во Македонија. Иако нашата држава учествува во глобалната коалиција за борба против ДАЕШ², внатрешно нема стратегија за спречување на радикализацијата на своите граѓани, и не постои одредена програма за реинтеграција во општеството на повратници-странски борци или други обиди за нивна дерадикализација.

Заканата на странските борци повратници кои ја претставуваат кон општеството варира, со оглед дека кај најголем дел од нив се уште постои можност да надвлдаваат радикални идеологии. Трауматизираните не третирани поранешни борци може да бидат повеќе склони кон акти на насилство³, и да продолжат во ширењето на екстремистичката идеологија и во понатамошното регру-

тирање на странски борци.

Но, од друга страна, не треба да ја исклучиме можноста дека некои од тие странски борци се приклучиле во овие фронтови поради солидаризирање со сирискиот народ, со цел да се борат против угнетувачкиот режим на претседателот Асад. Некои од нив се приклучиле кон паравоени формации многу порано пред ИСИС официјално биле формирани и причината за враќање на истите назад во Македонија може да се состои особено поради постоење на разочарувања во суровоста и во начинот на кој ИСИС се бори. Оние повратници, кои жалат што се приклучиле кон ИСИС, би можеле да бидат многу корисни како за државата така и за верската заедница доколку некоја програма за дерадикализација и реинтеграција би се воведела за истите.

Во септември 2014 Собранието на Република Македонија донесе измени и дополнувања на Кривичниот законик со што учеството во странски воени, полициски и паравоени формации, ќе се казни со најмалку 4 години затворска казна, а казната за организирање и финансирање на овие активности ќе биде најмалку 5 години.⁴

По донесувањето на законските измени досега спроведени се неколку полициски акции како дел од поголемата полициска операција наречена «Келија» со што вкупниот број на уапсени под сомнение за учество во странски војни во Сирија и Ирак или регрутирање на странски борци достигна 12, додека 23 се уште остануваат недостижни

под сомнение дека тие може моментално да се наоѓаат во Сирија и Ирак.

Безбедносните сили будно внимаваат на оваа закана. По нападите во Париз, Македонија го зголеми нивото на безбедност во виталните објекти низ град Скопје. Но, Македонија се уште е во рана фаза на развивање на стратегија за борба против насилниот верски екстремизам⁵, и спречување на радикализација на нејзините граѓани.

Во Европа, земјите како Германија, Франција, Белгија и Велика Британија нудат програми за дерадикализација и реинтеграција на поранешните странски борци. Овие програми се насочени во три области; идеолошки: во де-легитимирање и сузбивање на џихадиската идеологија; прагматичен дел: помагање на поранешни странски борци во вработување, образование или обука и вдомување; афективно: обраќајќи ги емоционалните потреби на странските борци со поддршка од нивните семејства и креирање на алтернативни референтни групи за психолошка помош.⁶

Во Македонија слични идеи на овие програми се појавија како проектна идеја во почетокот на 2015 година од Исламската верска заедница (ИВЗ) која имаше предлог-проект наречен СТОП Рад-Тер каде главната идеја е спречување на радикализацијата, и за прв пат се потенцираа проблемите кои можат да настанат при враќањето на македонските државјани кои учествувале

1 Изјава на Претседателот на Р.М. "Иванов - Од Сирија се вратиле 69 борци во Македонија" <http://bit.ly/1V2kdjV>, 22.11.2015

2 Заедничка изјава на партнерите во министерската средба на Против-ИСИЛ коалицијата и листа на земји учествувачи во коалицијата: <http://1.usa.gov/1HZPBdG>

3 Форейн Полиси: Што да се прави кога странските борци ќе се вратат дома: <http://atfp.co/1G13MPD> 01.06.2015

4 "Затвор за учество во Странски Војски": <http://www.akademik.mk/balkanot-4/>; 05.09.2014

5 Интервју со Тони Јакимовски, Национален координатор за борба против тероризмот: <http://www.mia.mk/Mobile/mk/Home/RenderSingleNews/279?newsID=132888115>, 13.11.2015

6 Странски борци -повратници: Криминализација или Реинтеграција?: <http://brook.gs/1L8rSvw>, pg . 10, 2015

во војните во Ирак и Сирија. Целта на оваа програма е да се создаде ран систем кој ќе биде подготвен за флуксот на повратниците кога ќе започне. Со овој проект би се создал систем кој ќе има капацитет да понуди психолошка поддршка на странските борци и членовите на нивните семејства, во делот за тоа како да се справат со стигматизацијата во општеството со која ќе се соочуваат дома. Друг аспект на програмата се фокусира преку исламски предавања од надлежни имами со цел да се оневозможи радикалните убедувања да најдат место меѓу верниците.⁷

Овој проект сепак се уште е во процес на барање на институционална поддршка и одобрување. И после една година откако беше презентирана оваа идеја, ништо се нема придвижено во оваа насока. Кога идејата за реинтеграција и ресоцијализација првично беше промовирана од страна на Исламската верска заедница (ИВЗ) во почетокот на 2015 година беше соочена со сурови медиумски обвинувања кон ИВЗ за толерирање на терористи, со што би можеле да имаат спротивен ефект како во

⁷ Поглаварот на ИВЗ на состанок со Амбасадорот на САД: <http://koha.mk/aktuale/35162-kreu-i-bfi-takohet-me-ambasadorin-bejli.html>, 05.03.2015

поттикнувањето на радикализацијата.⁸

Но реториката од тогаш почнува да се менува, идејата да се има програма за превенција и де-радикализација заедно со су-пресивните мерки кои беа усвоени почна да добива одобрување во јавноста и државните институции, кои може да се види во завршниот говор на претседателот за 2015 година, кој повика до сите институции да обезбедат помош и поддршка на Исламската верска заедница во борбата против радикализацијата.⁹ Треба да се нагласи важноста на верската заедница во имање на директна улога во овој процес. Тие можат несомнено да имаат конструктивна улога објаснувајќи ги грешките во идеологијата на ИСИС преку религиозни предавања и контра-аргументи. Колку овие видови на програми имаат успех во де-радикализација на странските борци се уште е дискутабилно, бидејќи не постојат податоци кои ги докажуваат или оспоруваат резултатите, бидејќи самиот процес е нов и во тек. Сепак постојат некои добри примери кои биле успешни како што е проектот «Хајат» во Германија, кој има работе-

⁸ Џихадистите не може на државен трошок: <http://bit.ly/1Onsxvp>, 28.01.2015

⁹ Државната безбедност во фокус на говорот на Претседателот Иванов: <http://bit.ly/1ZxaGUG>, 22.12.2015

но на околу 130 случаи, претежно мажи, кои честопати ги пријавуваат членовите на семејството, кога имаат сомнежи дека тие подлежат на радикализација, оваа програма, исто така, нуди да странските борци ја имаат можноста за намалување на нивните затворски казни преку соработка со безбедносните институции и преку активно вклучување во програмите за де-радикализација.¹⁰

Потребата да се има начин за намалување на ризиците кои се наметнуваат од странските борци за Македонија е неизбежна, треба да се смета на програмите за превенција од понатамошна радикализација и програми, кои истовремено би ги подготвиле овие луѓе за реинтеграција по издржаните затворски казни. Трошоците на оставање на ова прашање нерешено се многу повисоки за државата. Многу често ресоцијализираните поединци одигруваат клучни улоги во кампањите против радикалните идеологии, бидејќи тие ја имаат можноста секогаш да зборуваат од своето лично искуство и можат подобро да ги објаснат стапиците на кои самите потпаднале.□

¹⁰ Странски борци -повратници: Криминализација или Реинтеграција?: <http://brook.gs/1L8rSvw>, pg . 10, 2015

□ Напишала: Каљтрина Селими / kselimi@analyticamk.org
Истражувач на програмата Безбедност
Аналитика Тинк Тенк
www.analyticamk.org / info@analyticamk.org